

De bygger en kvinnostad av silver

Guldsmeden Aviva Scheiman, 2020-års Märta Måås-Fjetterström-stipendiat, hyllar tillsammans med guldsmedskollektivet 21 Gram de kvinnliga hantverkarna genom tiderna. Det görs genom utställningen Femmes Soles som visas i Märta Måås-Fjetterströms showroom.

– Som stolt mottagare av Märta Måås-Fjetterström-stipendiet vill jag tillsammans med 21 Gram, som ett kollektiv av kvinnliga smeder, lyfta fram rösterna av de kvinnliga konsthantverkarna i tiden. Historien är full av tänkande, skapande och smidande kvinnor. Men i den skrivna historien är tystnaden om dem talande. Med gediget hantverk, nytänk och samarbete vill vi sätta hantverkskvinnorna och yrkesstoltheten i centrum, nu som då, säger Aviva Scheiman.

Märta Måås-Fjetterström-stipendiet delas ut av Hantverkarna Stockholm ”för betydande arbete eller insats som främjar hantverket och ger avtryck i tiden i Märta Måås-Fjetterströms anda”. Den första att få stipendiet som instiftades förra året är guldsmeden Aviva Scheiman som tillsammans med guldsmedskollektivet 21 Gram öppnar utställningen Femmes Soles på torsdag den 18 november.

Femme soles är en historisk term för kvinnor som kunde verka som näringsidkare, vilket annars var förbehållet männen. Det sägs att de friaste kvinnorna under medeltiden var änkorna. Endast som änka eller senare ogift kvinna kunde du ta över din mans eller fars burskap och ägna dig åt hantverk. Först när skråväsendet avskaffades i mitten av 1800-talet blev det möjligt för ogifta kvinnor att utöva och försörja sig på hantverk. Men det skulle ta lång tid innan de ogifta kvinnorna i realiteten satte spår inom hantverk. Varifrån kom deras mod och idéer? Hur lyckades de ta sig fram i den så mansdominerade världen, där hantverksföretagande hade varit mer eller mindre förbjudet för kvinnor i många sekel?

I utställningen som hålls i Märta Måås-Fjetterströms showroom på Sibyllegatan i Stockholm går Aviva och de övriga smederna i 21 Gram bakåt i historien till året för kvinnors rösträtt, 1921. Tiden då Märta Måås-Fjetterström och hennes väverskor tog plats i svensk kulturhistoria. Tiden då de svenska kvinnorna började synas på den internationella scenen och begreppet Swedish Grace myntades. En stil som kännetecknas av hög kvalitet gällande utförande och estetik, vilket även går som en röd tråd genom 21 Grams utföranden och samarbeten.

För Aviva handlar utställningen om att lyfta kvinnligt entreprenörskap och visa hur man väver in sin identitet i sitt hantverk. Hon är intresserad av vad som ledde till denna frigörelse, vilken utveckling som skedde inför detta historiska skifte.

Efter första världskrigets slut återupptogs kvinnornas kamp för frihet, för rösträtt, för rätten att få ta plats. Ogifta kvinnor satsade på utbildning. De hade egna tankar och idéer. De bodde gärna i kollektiv och startade egna konstnärforum eftersom de inte fick vara med i de manliga. I arkiven går det att följa spåren efter deras tigha samarbeten och nätverkande, när de tillsammans lyckades ta plats i Paris, på världsutställningar och till sist i den svenska kulturhistorien.

– Jag tror att samarbete och nätverkande är kvinnans starkhet. Det var därför jag ville ha med hela 21 Gram i utställningen, säger Aviva.

Tillsammans skapar de en kvinnostad av hantverkskvinnor i silver. De har bland annat skapat ett pariserhjul som symboliserar hur de tillsammans tar hantverksarvet vidare. Och med förstoringsglas belyser de hur de synar svunna tider för att ta sig framåt.

– Vi är alldeles för många enskilda hantverkare som sitter i sina ateljéer och skapar fantastiska saker utan något forum att synas i. Jag har länge tyckt att det saknas en scen för oss smeder. En plats där hantverket står i centrum tillsammans med historia, berättande och lärande. En plats där vi tillsammans kan skapa utställningar och lyfta varandra. Endast tillsammans tror jag att vi kan lyfta hantverket och ta med det in i framtiden, säger Aviva.

Bakom utställningen Femmes Soles ligger en passion att lära känna sin historia och en djupdykning i kvinnlig hantverkshistoria. I gränslandet mellan smycken och skulpturer i metall vill Aviva ge röst åt hantverkskvinnan. Utställningen är den första i en serie kommande utställningar, vars innehåll bygger på kvinnligt konsthantverk och social sammanhållning.

Drivkraften hämtar hon från sina egna rötter, att lära känna sitt arv och hantverkstraditioner, inte minst hennes stora inspirationskälla, morfars mormor Berta Neuberg Fink. Berta kom till Sverige från ryska Polen och som vid 42 års ålder blev änka med 12 barn. I arkiven står hon i resten av sitt liv omnämnd som ”hattmakarenka”. I skulpturer och objekt med inspiration från ett gediget detektivarbete tolkar Aviva kvinnornas berättelser och traditioner för att väva samman den svenska hantverkshistorien med sin egen historia i objekt och smycken.

– Jag bär med mig en lång hantverkstradition av många starka kvinnor och när de nu inte finns längre kände jag ett starkt behov av att hitta varifrån deras driv och historia kom ifrån. Även Märta Måås-Fjetterström och den tidens kvinnliga pionjärer är en stor del av vår egen kvinnliga historia. Utan dem hade vi kanske inte ens fått arbeta med hantverk idag. Jag tycker det är viktigt att föra kulturarvet av Märta Måås-Fjetterström och den tidens kvinnor vidare, som i en tid utan några rättigheter banade vägen för oss kvinnor idag, avslutar Aviva Scheiman.

MEDVERKANDE

- Aviva Scheiman
- Karin Larsson Ryden
- Malin Carrik
- Pernilla Särström
- Ulrika Öhlén

OM UTSTÄLLNINGEN FEMMES SOLES

Utställningen hålls i Märta Måås-Fjetterströms showroom, Sibyllegatan 19.

Öppettider: Vernissage 18 november kl. 16-20 (Osa på Facebook-eventet Femmes Soles eller till aviva@21gram.se). Fredag 19 november - söndag 21 november samt onsdag 24 november - söndag 28 november öppet kl. 12-16.

OM MÄRTA MÅÅS-FJETTERSTRÖM-MATTAN SOM LADE GRUND TILL STIPENDIET

2019 sålde Hantverkarna Stockholm en gigantisk matta från Märta Måås-Fjetterström på en designauktion i London. Det är sällan man ser mattor i den här storleken, över 40 kvadratmeter var den. Det är därför extremt få ställen där den kan användas och ännu färre där den kommer till sin rätt. Sedan Hantverkarna Stockholm flyttade sitt kontor från stora lokaler i Blåsut till betydligt mindre inne i centrala Stockholm år 2015 hade mattan legat hoprullad i ett magasin, något som inte var till mattans fördel. Mattor mår bäst av att användas.

Märta Måås-Fjetterström-mattan beställdes till föreningens styrelserum i dess dåvarande lokaler på Brunkebergs Torg 1947. Mönstret är helt unikt och har bara använts till just den här mattan. Den är designad av Barbro Nilsson och handvävd av Elsa Paulsson och Gulli Jönsson.

– Representanter för Märta Måås-Fjetterström kontaktade föreningen för att höra om vi var intresserade av att sälja mattan på en stor designauktion. Eftersom mattor inte mår bra av att bara ligga hoprullade i och vi inte kunde se att den skulle komma att användas inom överskådlig framtid diskuterade vi saken i styrelsen och tog beslutet att sälja mattan, säger Stefan Fritzdorf, ordförande för Hantverkarna Stockholm.

Hantverkarna Stockholms styrelse bestämde att pengarna som mattan inbringade skulle öronmärkas för ett ändamål för Hantverkets bästa. Resultatet blev Märta Måås-Fjetterström-stipendiet.

KRITERIER TILL STIPENDIET:

- Du/företaget/organisationen behöver vara medlem i Hantverkarna Stockholm.
- Du behöver vara svensk medborgare. Företag/organisation som söker behöver ha sitt säte och verksamhet i Sverige.
- Stipendiet går till en extraordinär insats inom hantverket.
- Projektet ska genomföras det kommande året.
- Stipendiaten ska redovisa sitt projekt när det är slutfört. Det kan ske i form av exempelvis utställning, föreläsning eller skriftligen och bestäms av stipendiaten i samråd med Hantverkarna Stockholms medalj- och stipendiekommitté.

För mer information kontakta:

Caroline Eriksson, kommunikationschef Stockholms Hantverksförening, tel. 070-432 89 40, e-post:

caroline.eriksson@hantverkarna.se

Aviva Scheiman, stipendiat, tel. 070-940 18 88, aviva@scheiman.se

Om Stockholms Hantverksförening

Hantverksskunnande och yrkesskicklighet går aldrig ur tiden. Stockholms Hantverksförening har bedrivit verksamhet i huvudstaden sedan 1847. Stockholms Hantverksförening är en näringspolitisk organisation med Stockholms hantverkare i fokus. Vi arbetar för att statusen och villkoren för hantverket ska förbättras på alla områden. Arbetet är branschöverskridande och bygger till stor del på väl fungerande samarbeten med andra organisationer och myndigheter. hantverkarnastockholm.se